

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krole, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnina je plačati naprej. Posamezne šteje seprodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje šteje 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubi!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 31.

V Ptuj v nedeljo dne 2. avgusta 1908.

IX. letnik.

Zaupniki in somišljeniki.

V zmielu strankinih določb sklicujemo tem potom

II. strankarski zbor

„Napredne zveze („Štajerčeve“ stranke“) ki se bo vršil

v nedeljo, dne 23. avgusta 1908 popoldne v prostorih „Vereinshausa“ v Ptuj.

Dnevni red se že naznani. Vabila bodoje pravočasno razposlana. Pristop bodoje imeli le povabljeni. Ako bi se kateremu naših zaupnikov in somišljenikov vabilo ne dostavilo ali pa ako bi kdo želel se shoda udeležiti, naj nam to naznani.

Obenem s tem strankarskim zborom se vrši isti dan in v istem lokalu

II. letni zbor „Štajerčevega“ tiskovnega društva,

na katerega so vabljeni vsi člani.

Na veselo svidenje!

V Ptuj, 1. avgusta 1908.

Z naprednim pozdravom!

Strankino vodstvo in odbor „Tisk. društva“.

Kaj z živino v času pomanjkanja krme?

Velikanska udeležba na zadnjih živinskih sejmih nam je dokaz, kako težke posledice je napravilo vladajoče pomanjkanje krme. Veliko število kmetov je bilo pripravljenih, prodati svojo živino pod vsako ceno.

Ako pomislimo, kako velike izgube se ima vsled teh nizkih cen, koliko žrtev zahteva nabava nove živine, kako se oškoduje s tako prodajo gospodarstvo z gnojem, pridemo pač do zaključka, da se mora z vsemi sredstvi skrbeti, da se dobi nadomestilo za navadno krmo in da se s tako nadomestno krmo preživi živino. Nekaj dežja v zadnjih dneh nam je dalo vendar še nekaj upanja.

V prvi vrsti moramo čimbolje izrabiti množine slame, ki jih še imamo. Ne samo s poletno, tudi z zimsko slamo se mora zdaj krmiti in sicer v obliki rezanice, ker je to najcenejši način krmljenja. Ker je pa slama sama v razmerju z mrvo prerевна na redilnih snoveh, še moramo pomagati s tem, da pridamo primerna krepkormilna sredstva. Taka sredstva so: šrot žitja, laneni krovajci, krovajci iz oljnatega semena, nadalje seme sezamovo, pavole, solčnih rož, buč, rižova krmilna moka, ječmeni nagoni, otrobi itd. Ker je kmetijska družba v tem oziru že korake storila, bodoje kmetje ta sredstva pod nižjo ceno dobivali.

Tako mešanico slamnate krme se napravi tako-le: Za eno mlečno kravo se da vsak dan 10 kil slamnate rezanice; mešane z drugimi odpadki. Za to množino slame potrebno je kakih 3 kilogramov krmilnih sredstev in sicer naj se da n. p. 1 kilo lanenega krovajca, 1 kilo ječmenih vagonov, 1 kilo otrobov ali žitjevega šrota. Slamnata rezanica se 2 do 3 ure pred krmljenjem zmoči z vodo (12 do 15 litrov) ter potem šele z dotičnimi krmilnimi sredstvi zmeša; le toliko vode se naj doda, da se krmilna sredstva rezanice poprimajo. Neka druga vrsta te mešanice bi bila sledeča: Na 10 kil slamnate rezanice se da do 20 litrov gorke vode, nadalje dotična krmilna sredstva; to mešanico se pusti 12 do 18 ur ležati; s tem prične krma sama topla postajati in kipeti.

Kot krmilna sredstva bi v potrebi tudi služilo: Listje topola, lipe, jelše, breze, jesena, bukve, hrasta, lešnika; odrezane vejice se zvežejo in posušijo; te vejice imajo skoraj isto redilno vrednost kakor trava. V maršikatem gozdu je toliko trave, da se zamore dobiti nekaj mrve. V vinogradnih pokrajinah se nabere avgusta meseca vinsko listje; posuši se to listje in zveže z mrvo za zimo. Divji kostanj ima veliko redilne moči; z vodo se odstrani grenke snovi. Tudi pirnica ali boro je oprana in posušena dobra krma.

Nadalje moramo gledati, da potegnemo jezensko pašo čimdalje; ako damo živini, predno jo požemo na pašo, nekaj navadne krme, potem se pase živina lahko brez nevarnosti, dokler ne pride hujši mraz.

Direktor V. Göhlert.

Politični pregled.

Kmeti zbor v Gradcu. Kmetaki zastopniki planinskih dežel brez razlike stranke so bili sklicali za 2. septembra v Gradcu kmetaki zbor s sledečim dnevnim redom: Starostna preskrba kmetov (poročja dr. Steinwender); razdolenje kmetakih posestev (poročja Schöpfer); poselsko vprašanje (poročja Hagenhofer). Zbor bode važen. Kmetje vkup!

Avstrijske državne železnice bodo ob sedaj nameravanem podražavljenju imele dolgotrajni šin za 18.195 kilometrov, to je 81,8% vseh železnic. Le 3.755 km. železnica nahaja se torej še v zasebni posesti. Državne železnice uslužbujejo 179.357 uradnikov in uslužbencev. Lokomotiv imajo 5.031, osebnih vozov 10.222 in tovornih vozov 111.107. Od 6. januarja pa do 30. junija vozilo se je na vseh državnih železnicah blizu 35 milijonov oseb in blaga za skoraj 30 milijonov ton. Skupni dohodki so znašali v tem času 212% milijonov kron.

Suša na Ogrskem. List madžarskih kmetov „Köztelek“ poročja o pomanjkanju krme na Ogrskem in zahteva prepoved izvoza krme. Torej tudi na Ogrskem suša!

Dobički avstrijskih industrijalcev so bili 1. 1907 precej lepi. Le per podatkov bodi omenjenih: V kurzem listu dunajske borze označene industrijske družbe so razdelile leta 1907 skupaj 85% milijonov kron dividendov (namreč deležev

dobička). Od prejšnjega leta je narasel dobiček za čez 10 milijonov kron, to je za 12%. Samo 7 industrijskih družb izplačalo je nad 2 milijona dobička. In kmetijstvo? Kje je kmetaki dobiček?

Spošno državno zavarovanje proti toči je zahteval in predlagal poslanec Spiess v 95. seji državne zbornice. V svojem zanimivem govoru je dejal m. dr.: „Državne podpore po toči prizadetim posestnikom kakor tudi odpisi davka ne odgovarjajo svojem namenu, ker so dotične svote veliko premajhne. To ča je napravila na Avstrijskem od leta 1872 do 1887 čez 186 milijonov goldinarjev škode, torej vsako leto skoraj 25 milijonov kron. To so grozovite številke! Vsa zavarovalna podjetja na Avstrijskem so leta 1902 vpisala skupno 2.843.475 K premijskih dohodkov; izplačala pa so ta podjetja isto leto 3.580.840 K za po toči prizadeto škodo. Leta 1903 so znašali premijski dohodki 3.002.513 K proti škodi za 6.867.200 K. Pri zavarovanju proti toči ne delajo ti zaradi dobička. Zato ga razširjajo tudi le v pokrajinah, kjer ni dostikrat toče. Zato bi bilo skrajni čas, da vzame država celo zadevo v roke in da ustanovi državno obliigatorično zavarovanje proti toči. Upajmo, da bodoje poslanci to zadevo enkrat pošteno v roko vzeli!

Ustava na Turškem. Zadnje tedne pričelo se je pojavljati na Turškem radikalno ustaško gibanje. Stranka t. z. „mladoturkov“ je pričela svoje stare zahteve ojastrje naglašati. Sultan in z njim nazadnjaki so se branili in hoteli gibanje s silo zatreti. Ali ustaši, med njimi več vojaških dostojanstvenikov, so kratkomalo zasedli Monastir in več drugih makedonskih mest. Zdaj je moral sultan odjenjati in res je podelil svojim podanikom 24. julija ustavo. Takšno ustavo, ki daje ljudstvu vsaj nekoliko političnih pravic, so imeli Turki že leta 1876. Ali nazadnjaki so jo 2 leti pozneje razveljavili. Zdaj velja zopet. Ustava daje vsem podanikom sultanu versko prostost in meščansko enakost pravic ter vpelje državni svet (senat) in poslaniško zbornico.

Postava o podpori za rezerviste.

Državni zbor je sprejel novo postavo, ki določa gotove podpore za one, ki so poklicani k vojaškim vajam ali k vojaški službi. Glavne točke te postave so sledeče:

Kdo ima pravico do podpore (Unterhaltsbeitrag)? — § 1. Svojci moža, ki ni aktivni vojak in ki mora k orožnim vajam ali pa svoji državljana, ki je poklican pod orožje v nadomestni rezerve (Ersatzreserve). Kot svojce se smatra: ženo, zakonske in nezakonske otroke, sestre in brate ter ascendentne pod orožje poklicanega.

Kdo nima te pravice? — § 2. Pravica do podpore ne velja, ako dobiva pod orožje poklicani za čas orožne vaje ali vojaške izobrazbe svojo plačo naprej ali pa ako so njegove premoženske razmere take, da lahko svojci brez podpore izhajajo.

Koliko se sme zahtevati? — § 3. Podporo dobijo vsi opravičeni svojci skupaj le enkrat in se računajo za vsak dan orožne vaje 50% v dotičnem sodnijskem okraju določen „navadne plače“ delavcev. Ako je pod orožje poklicani samostojen, potem se računajo največje „navadno plačo“. Ako pa ni bil v zadnjem času na Avstrijskem v delu, potem znaša podpora 1 K na dan.

Pravica do potovanja. § 4. Za dneve potovanja k štaciji se računajo podpora isto tako. Ako zbolí kdo med vojaško službo, potem dobiva podporo naprej, dokler se ne more zopet v svoje bivališče vrniti.

Kdo naj zahteva podporo? — § 5. Pravico zahtevati podporo — za svojca ima le tisti, ki je pod orožje poklican. Povedati ima tisto osebo, kateri naj bi se podpora izplačevala.

Kdaj naj se zahteva? — § 6. Za podporo se prosi pri oni politični okrajni oblasti, od katere se je dobilo „Einkaufungskarte“. Podpora se lahko zahteva še 4 tedne po orožni vaji.

Kdo določa podporo? — § 7. O podpori določuje politična okrajna oblast. Proti njenemu sklepu se lahko rekurira na osrednjo deželno oblast.

Podpora se plačuje naprej. § 8. Podpora se plačuje za 8 dni v naprej, ako se jo je pravočasno zahtevalo.

Podpora se ne da rubiti. — § 9. Te podpore se ne dajo na noben način zadržati.

Vsi spisi brez koleka. § 11. Vsi izpeljave te postave se dotikajoči spisi, prošnje, protokoli, rekurzi, priloge in potrdila so koleka prosti.

Kdaj velja postava? § 12. Ta postava velja od 1. avgusta 1908 naprej!

Dopisi.

Sv. Barbara v Haložah. Cenjeno uredništvo „Štajerca“! Mislimo, da bode naš opomin zdrnil iz duševnega spanja klerikalne Slatinčarje; mogoče bodo spoznali kam jih dovede njih vodja, visoko leteci nekdanji predstojnik Habičak, kateri se je že nadjal za svoje „zasluge“ zlatega križca. Ali ko bi hotel te njegove „zasluge“ popisati, bi mi ne zadostoval ves papir celega sveta. Sedaj samo nekaj malega omenim od gostije zeta Mlakarja z njegovo hčerko. Ali je to lepo od crk. klučarja, da je bil Vas zet celi dan v gostilni na predvečer svoje poroke, in je pri tem prejel od poštene roke par klobaf kot birmo? Potem ste poslali po njega deputacijo treh ali štirih mož, da so ga spravili domo ob dveh popolnoči da se pripravlja za sv. zakon, in še za sprejem sv. obhajila. Prav po klerikalnem vzorcu! Ali se še spominjate besed, katere ste izgovorili Vi kot neizmerno duhoviti in pobožni mož v tem trenutku? Ako ne veste Vam mi natanko vso zadevo o vašem gostovanju porajsnimo.

Tak, tak, tak

Habičak

Široko stoječi

Z mostačci migeči.

Okolica Mozirje. Ljubi naš kmetaki prijatelj „Štajerc“! Mi tukajšni kmetje ti naznamo, da imamo veliko sušo, tako, da bo polovica pridelka manj, kakor je lani. Pa tolažimo se s tem, da nam bo vlada pomagala. Saj so fanti in župani nam pravili, da bo vsaki dobil ne vem ali živež ali denarja, pa ne vemo če bo to kaj res. Pa naš fantič župan jo bojo že iztuhtali, saj so brihtna glavica. Samo denar strašansko ljubijo. Slišimo tudi praviti, da naš župan pravijo, da so dosti dobrega storili za blagor občine; ja in to je tudi resnica. Preskrbeli so nam dve šnopseriji, katere sta jako na dobrem glasu; v eni je celo občinska pisarna, da ga lahko župan in njih odbor včasih srknejo, kedar imajo seje; pije se pred sejo in po seji; zato pa dosti pametnega ukrenejo. Slišali smo praviti da naš župan plačajo celo ude volilne komisije za državno- in deželno-zbornice, da cela občinska volitva, kar ni postavno in da zahtevajo in tudi dobijo za postavno volilnega imenika 20 kron, da si imata župan in tajnik iz občinske blagajne letno mastno plačo. G. župan, ali je to res in za blagor občine? Slišimo praviti, da se strašansko hudujete

na dopisnika „Štajerca“; pa svetujemo Vam, da tako delate, kakor piše občinski red za Štajersko; potem bomo pa lepo tihi. Če boste pa tako delali kakor dosihmal, pa Vam svetujemo, da če imate koliko aramu, da od županstva odstopite in za šilo in kopito držite, kajti škornje znate bolj delat kakor pa občino vladat...

Fant od fare.

Iz slovenjgraškega okraja. Sprejeli smo ta-le popravek, ki ga je prijaznost objavilo: Slavno uredništvo „Štajerca“ v Ptuj. V zmislu § 19. tisk. zak. zahtevam podpisani, da sprejmete sledeči popravek z ozirom na Vaše poročilo — „Iz slovenjgraškega okraja.“ Ni res, da bi mi bil č. g. župnik Pečnik kedaj priporočal, naj bi otvoril gostilno, tudi ni res, da bi se jaz bil poprijel tega bratovskega nasveta, ni res, da bi si prosil kosecje, ni res, da bi bila v tej zadevi, po c. kr. glavarstvu komisija, in bi se bil jaz gostoljubnega pri rujni kapljici skazal. Res pa je, da ja nimam gostilne, nisem prosil in nočem imeti gostilne. Nadžupnika Sv. Martin pri Sl. Gr. dne 24. julija 1908. J. Lenart, nadžupn. Opomniti moramo le to, da je notorično, da se duhovništvo slovenjgraškega okraja peča z gostilniškim obrtom. Sicer pa počakajmo, kaj poreče k temu popravku naš dopisnik.

Sv. Lovrenc slov. gor. Sedaj se je naš mogočni župan Jaka Horvat enkrat opral v „Slov. Gospodarju“, tako da je pravičen. Res lepa pravičnost; pred par meseci je kupil eno hujko za 10 kron, katere je vredna 30 kron od enega moža ki ima zgovorjeni les, samo toliko da sme za sebe podirati kaj vsaki dan kuri. Podiral je v jutro tako rano, da je bil že z hujko ko se je danilo, doma v Mosteh, akoravno je les oddaljen eno dobro uro hoda od njega. Ko je peljal domov ga je neki mož na poti vprašal, kje je tako rano naložil, je rekel, da je spal v Rucmajcih in tam naložil; je to pravičnost? On bi moral dati drugim poduk in je sam taki. Pred enim letom je ravno vozil iz istega lesa neki ženski, pa kako hitro so podrli so takoj na voz naložili in porobe z mahom pokrili, zakaj je to? Ako je po pravici, se porobi smejo viditi. To je seveda sin, katerega last je les še isti dan zvedel, in vzel istega pravičnega župana v red, zakaj kupuje od takih, kateri nimajo pravice prodajati les. Ta je prosil sina veleposestnika naj mu odpusti, da tega ne bo več storil, ker je storil v nevednosti. To ni nevednost ampak neumnost; ker je pred letom porobe pokrival je že takrat vedel, da to ni prav, ker les ne sme prodati, pa kunšten Jaka si je mislel, če još za 10 kron kupim imam 20 kron za enih par litrov vinca, da mi bo boljše vamp raatel, toraj se ima zahvaliti sinu posestnika lesa, da spoštuje 4 božjo zapoved, da ništa prišla oča, ki mu je prodal hujko in mogočni Jaka oča pred sodnijo. Zato se je namreč naš Jaka Horvat in mogočni župan zlo hudoval nad eno osebo, da ga je izdal in ta oseba je mož, kateri od tega ni ničesar znal. Povem ti pa Jaka toliko, da te je izdal od tvoje stranke mož, da boš znal kako te ljubijo tvoji prijatelji. Tako imaš zaupne može, kakor si pisal v „Slov. Gospodarju“, da si bil izvoljen od 16 odbornikov za župana. Ker pa je to tudi laž, ko bi ti pisal od 15-tih mož, bi ti verjeli, pa zdaj ne, ker ti si sam 16-ti mož. To je zadoosti slabo če je eden tako častihlepen da se mora kot odbornik polek 15 mož se sam za župana voliti. Toraj mogočni župan, ako sem ti kaj lagal sedaj se operi v „Slov. Gospodarju“, pa bom ti drugokrat bolj natanko razložil tvoje grehe, da boš pred svojo hišo pometal ne pred drugimi smeti, da bo vsaki lahko znal kako si pravičen. Za danes dovolj, prihodnjič več!

Faran.

Od nekje. Pred par tedni, kar se je pivo podražilo, so delavci napravili zvezo, da nobeden ne pije več piva. Tudi kmetje smo hitro odnehali pivo piti; če je kateri potreben kupi si le četrt vina. Zdaj pa so kmetje napravili med seboj zvezo, kjer je cena živine zelo padla, da bodo vsak svojo živino rajši doma zaklal in meso bolj poceni dal kakor mesar. Pogovorili smo se, kateri bode svojo živino zaklal da pridejo kmetje skup in pokupijo eden od drugega zaklane živine meso. Za tega del kjer mesarji hočejo več ko na pol zastonj živino kupiti od kmeta, meso pa prodajajo mesarji pri nas 1 krono 12. vin. in 1 K 20. hel. Kmeti pa smo

preračunili da ima mesar le polovico profita. Potem pa se še zraven baharajo. A zdaj smo gospodje. Vsaki kmet je bedak, kateri živinco na pol šenka mesarju. Če je valed krme primoran kmet da mora živinco prodati, zakoli ga doma in meso prodaj po 70, 80, belerjev; boš videl da dobiš več kak ti mesar daje za njega; premisli si ti ubogi kmetsko celo leto že rediš vola, za katerega si morabit dal 400 kron; potem si ga zredil, a zdaj ti mesar daje za njega 200 kron; potem preračuni mrvo; ali ne boš imel 400 kron zgube? kje boš dobil potem za davek plačati? Po tej kupčiji kakor mesarji dan danes živino hočejo po ceni, lahko prodajajo meso 70. 80. vin. kila. Zato pa opozorimo kmetske in delavce v fabrikah, kadar bode kak kmet živinco zaklal, pridite po meso ga bodete dobili veliko ceneje kakor pri mesarjih.

Harburg na Bavarskem. Gospod urednik „Štajerca“. V eni zadnjih števil Vášega lista sem obljubil, da bodem kmalu kaj od nas zopet poročal; to obljubo izpolnim danes. Tukaj smo začeli pred dvema mesecema izdelovati tudi portland-cement. V peči (Ringofen) kjer se cement žge, huda vročina vlada; zato pa tudi ljudi niso mogli od začetka dobiti da bi žgan cement iz peči van spravljali ker še je posebno če je dobro žgan zraven tega trd kakor kamenje. Tukaj imamo tudi „cementdoktorja“ in ta ima ves cement pod odgovornostjo. Precej kakor smo začeli nam je hotel dati na akord, tako dolgo nas je silil da smo sprejeli; pa kaj je bilo zdaj? Zaslužili smo dosti premalo; zdaj mu povemo da nam poriša akord ali pa naj na ure plača. On pa odgovori: ako tako nečete delati, bodete pa odpuščeni od dela. Mislim nas je ustrašiti, mi pa mu ednoglano rečemo, da nam naj da še tisto kaj imamo zaslužno in mi gremo, zastonj še nismo delali in ne bomo. Zdaj pa ni hotel kmalu ne eno ne drugo, kar strmel je notri v peč, znabiti je mislil da pride cement sam iz peči; pa ker se to ni zgodilo nam je povišal akord. Pa je bilo še vedno premalo; zdaj pa smo se pritožili pri gospodu direktorju da na akord ne moremo delati in on nam pove odločno: ako na akord ne morete nič zaslužiti pa bodemo na ure plačevali in zdaj delamo zmerom na ure. Žgalni mojster je pač skušal od začetka manj ur pisati, kakor smo jih mi po pravici delali, pa ni šlo; je moralna pravica na dan; morebiti je mislil da z nami „Ausländerji“ lahko dela kar se mu poljubi ali pa da še ne znamo koliko kdo zasluži. Tukajšni delavci domačini so nam tudi dosti nevoščljivi, posebno še zato, ker imamo boljše plačo kakor oni; tisto pa ne premislijo, da tujec potrebuje za vsakdanje življenje zmerom več kakor domačin ker more vsako stvar plačati, domačinu pa zraste doma ker je tudi dosti posestnikov med delavci. Tukaj tudi ni nikakoršne take gonje ne v verskem in tudi ne v političnem oziru, kakor na primer pri nas na Štajerskem. Da bi vendar pri nas enkrat tisti politikujoči duhovniki politiko pri miru pustili in se le za njih verske dolžnosti brigali, politiko pa pustili drugim ljudem, potem bodejo tudi ljudje imeli večje zaupanje vanje, kakor zdaj, ker so dostikrat sami krivi da vera peša.

Mörs na Nemškem. Dragi Štajerc! Tudi jaz prosim za malo prostora, Drameljski rojak in odjemalec Štajerca. Bival sem 28 let v Dramljah in sem že čital tvoj list, ko sem šolo zapustil in sem si ga tukaj na Nemško tudi naročil, ker ta list je za vsakega delavca in za kmetske potreben. Naznamim ti tudi, ljubi „Štajerc“, ko sem čital tvoj list na 20. julija čital sem o g. župniku Ogrizeku, kjer je skoro vsakokrat v tvojem listu. Poznal sem 4. župnike v Dramljah: prvi so bili g. župnik Juri Suš, drugi so bili g. Janez Ajnzidler, tretji so bili g. Jozef Jurečič, četrti so bili g. Andrejas Podhostnik. Ta peti je pa ta Ogrizek, gospodek, ki je vedno v tvojem listu. Ko bi g. milostljivi škof vsaki teden take duhovnike k sebi poklicali in jih poštno za ušesa prijel! Morda bi pomagalo! Tako dragi Štajerc, le pokrtaji take duhovne večkrat, če pa ne bo nič pomagalo, pa vzemi tisto ojstro železno krtačo ko je za kostru novo volno krtačit. Za danes dosti, znabit kaj prihodnjič več.

La Salle, Amerika. Dragi „Štajerc“! Prosim Te vzemi mali prostorček da spraviš naše kleri-